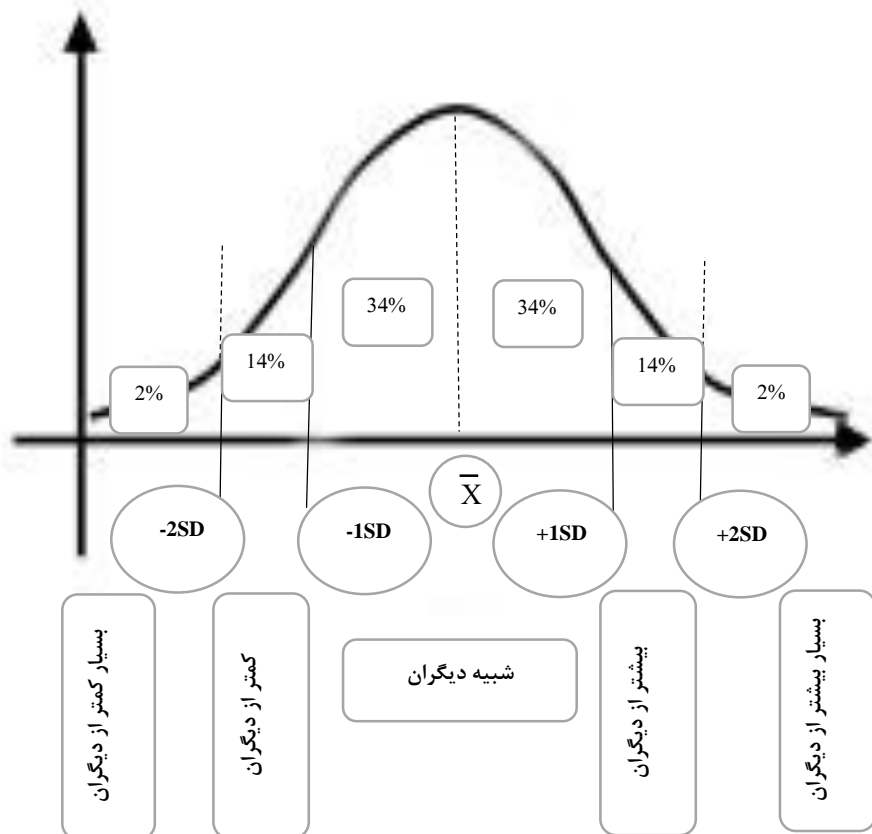

▪ بسیار بیشتر از دیگران^۱

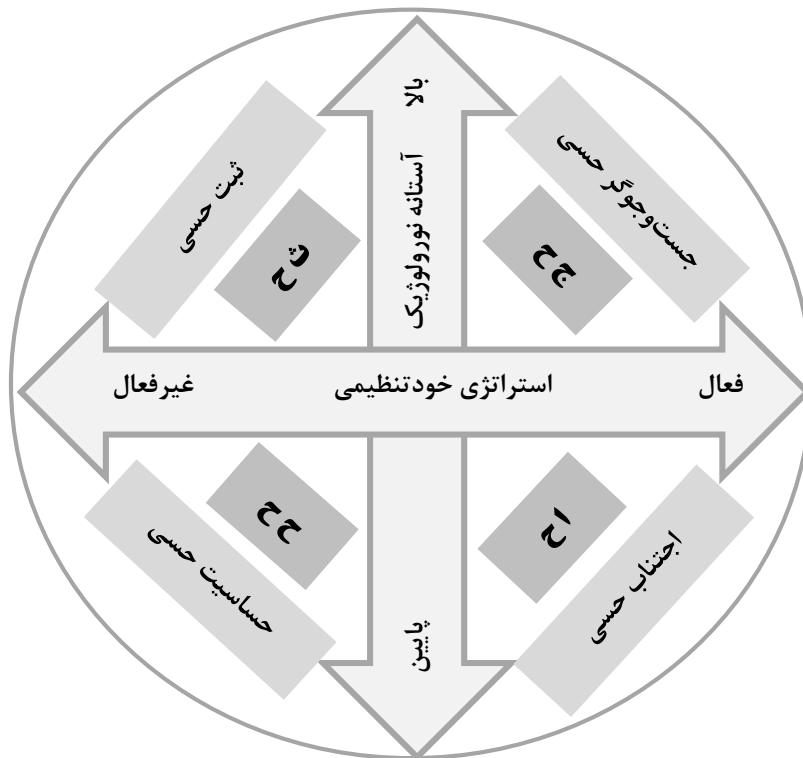
شکل ۱-۱. منحنی زنگوله‌ای شکل و سیستم طبقه‌بندی آزمون نیمرخ حسی ۲

این سیستم طبقه‌بندی پنج‌گانه جهت تعیین چگونگی تاثیر پردازش حسی و مقایسه کودک با هم‌تایان خود در آن گروه است. به‌منظور کشف الگوهای پردازش حسی موثر بر مشارکت کودک در زمینه‌های متنوع، درمانگران باید در نظر بگیرند که نیازهای کودک چیست و چه چیزهایی تسهیل‌کننده مشارکت او هستند.

نکته: در این سیستم طبقه‌بندی یک استثنا وجود دارد که در مورد کودکان با سنین پایین است، در توضیح این قضیه باید چنین گفت که تعیین رفتارهایی که به‌صورت مداوم در آن‌ها تظاهر می‌یابد مشکل است. برای مثال: نوزادانی که داد و بیداد می‌کنند، بروز این رفتار در آن‌ها می‌تواند به‌دلیل حساسیت حسی آن‌ها نسبت به سایر نوزادان باشد. در حالی که والدین آن‌ها

¹ Much more than others

ثبت حسی^۱، حساسیت حسی^۲ و اجتناب حسی^۳. الگوی ثبت حسی نشان‌دهنده ترکیبی از آستانه بالا و راهبرد غیرفعالانه است، جست‌وجوی حسی ترکیبی از آستانه بالا با راهبردهای فعالانه است. حساسیت حسی ترکیبی از آستانه‌های پایین با راهبردهای غیرفعالانه و اجتناب حسی و اجتناب حسی ترکیبی از آستانه پایین با راهبرد فعالانه است. در شکل ۱-۲ خلاصه این ارتباط نشان داده شده است.

شکل ۱-۲. مدل پردازش حسی دان

۲-۲ رویکرد اکولوژیک

در این چارچوب به زمینه‌ای که افراد در آن وظایف عملکردی خود را انجام می‌دهند، تاکید می‌شود؛ از اینرو به متخصصان پیشنهاد می‌شود که علاوه بر مهارت‌های فردی به موارد مورد نیاز برای انجام موفقیت‌آمیز یک فعالیت در زمینه‌های متنوع نیز توجه داشته باشند. به‌طور مثال: شست‌وشو دست و صورت قبل از صرف وعده غذایی به‌عنوان یک عملکرد از نظر اجرا در خانه با سرویس بهداشتی مدرسه متفاوت است.

رویکرد یکپارچگی حسی به‌عنوان یکی از چارچوب‌های اصلی کاردرمانی با در نظر گرفتن مداخلات درمانی مبتنی بر تغییر مهارت‌ها و عملکردهایی که منجر به رفتار انطباقی و موفقیت‌آمیز کودک در زمینه‌های مختلف می‌شود، تاکید ویژه‌ای بر رویکرد اکولوژیک دارد.

¹ Sensory registration

² Sensory sensitivity

³ Sensory avoiding

۳-۱ خلاصه‌ای از تاریخچه توسعه آزمون نیمرخ حسی ۲

نیمرخ حسی ۲ از تحقیقات اولیه در مورد شکل‌گیری و توسعه پرسشنامه‌های نیمرخ حسی، نسخه کوتاه نیمرخ حسی، نیمرخ حسی نوزاد/ کودک نوپا و نیمرخ حسی مدرسه به‌دنبال پاسخ به این سوال که فراوانی پاسخ‌های مربوط به رویدادهای حسی زندگی به چه میزان است، شکل گرفته است. در نسخه بازبینی شده علاوه بر یافته‌های مطالعات پیشین، بازخوردهای کاربران نیز جای گرفته است.

در دانشگاه کانزاس ایالات متحده آمریکا، دانشجویانی که روی جنبه‌های مختلف نیمرخ حسی کار می‌کردند، با همکاری محققان دانشگاه کلرادو نسخه کوتاه نیمرخ حسی را به‌منظور غربالگری و استفاده در کارهای تحقیقاتی از نسخه اولیه نیمرخ حسی استخراج کردند.

پس از طراحی نسخه اولیه، محققان دریافتند که نیاز به سنجش پردازش حسی در کودکان با سنین پایین‌تر و بزرگسالان نیز احساس می‌شود. به‌دنبال پاسخ به این نیاز نسخه‌های نیمرخ حسی نوجوان/ بزرگسال و نیمرخ حسی نوزاد/ کودک نوپا طراحی گردید.

درمانگرانی که در مدارس مشغول به خدمت بودند خواستار ابزاری بودند تا به‌وسیله آن میزان دانش، دانش‌آموزان اندازه‌گیری شود، به‌دنبال دستیابی به این مهم آیت‌های مرتبط با پردازش حسی که در ارتباط با یادگیری در محیط مدرسه و کلاس درس بود برحسب دیدگاه معلمان خبره تحت عنوان نیمرخ حسی مدرسه استخراج گردید.

هدف از بازبینی تمامی نسخه‌های پیشین به‌جز نوجوان/ بزرگسال نیمرخ حسی جهت طراحی نسخه دوم نیمرخ حسی تهیه منبعی خلاصه برای متخصصان به‌منظور به‌کارگیری در کارهای تحقیقاتی و بالینی خود بود.

۳-۲ توسعه محتوا

۱. در ابتدا موسسه پیروسون^۱ از کاربران خود تقاضا کرد که نظرات خود را راجع به نسخه‌های پیشین نیمرخ حسی بیان کنند. این اطلاعات گردآوری شده با نویسندگان در میان گذاشته شد.
۲. در گام دوم نویسندگان به‌منظور مرور نظرات و بازبینی سوالات با تیمی که آزمون را طراحی کرده بودند، ملاقات کردند.
۳. در گام سوم نویسندگان با کمک اعضای هیئت متخصصان شش نفره از متخصصان کاردرمانی که به زمینه پردازش حسی علاقه‌مند بودند، ملاقات کردند و به مرور هر یک از آیت‌ها پرداختند.

---

¹ Person institution

هنگامی که مداخلات درمانی براساس الگوهای پردازش حسی طراحی شده باشند، بدین طریق مشارکت کودک در زمینه‌های متنوع خانه، مدرسه و جامعه نیز تسهیل می‌شود.

۱-۶ رویکرد اکولوژیک

در این چارچوب به زمینه‌ای که افراد در آن وظایف عملکردی خود را انجام می‌دهند، تاکید می‌شود؛ به عبارت بهتر در این مدل تعامل بین فرد، محیط و فعالیت در نظر گرفته می‌شود.

هدف از این مدل حمایت از کودک جهت مشارکت موفقیت‌آمیز در فعالیت‌های مورد علاقه خود است.

در این چارچوب با اصلاح و سازگاری در نیازها و ویژگی‌های محیطی می‌توانیم مداخلاتی را به منظور تغییر در مهارت‌های کودک طراحی کنیم.

بسیاری از الگوهای پردازش حسی بر مشارکت کودک در خانه و مدرسه تاثیرگذار هستند. به طور مثال، کودکی که به شدت بالایی از محرکات بینایی نیاز دارد. معلم می‌تواند حین انجام تکالیف مدرسه میز او را جلوی تابلوی اعلانات کلاس قرار دهد.

۲-۶ مدل مبتنی بر قدرت

تمرکز این رویکرد روی ظرفیت‌های کودک، خانواده و معلمان است. در طراحی مداخلات درمانی همواره باید به این مسئله توجه داشته باشیم که به چه طریق می‌توانیم از کودکی با نیازهای ویژه حمایت کنیم. به طور مثال، زمانی که کودک از نظر الگو حساسیت حسی، بیشتر از دیگران باشد، از دید خانواده او فردی پر سر و صداست که فعالیت‌های خود را به صورت تصادفی انجام می‌دهد. به خانواده این کودک توصیه می‌شود که در تنظیم برنامه‌های روزمره او همواره این نکته را به خاطر داشته باشند که او از کنترل خارج نشود. برای مثال: توصیه می‌شود که او فعالیت‌های هنری خود را در اتاق در بسته به جای حضور در برابر دیگران انجام دهد.

۳-۶ مدل چهارعاملی دان

۱-۳-۶ جست‌وجو حسی

۱-۱-۳-۶ بیشتر از دیگران در جست‌وجو حسی

زمانی که کودک از نظر الگو جست‌وجو حسی بیشتر از دیگران باشد در این صورت او از انجام فعالیت‌هایی مانند مالیدن خود به اشیا با اجناس مختلف لذت می‌برد. از آنجایی که تجارب حسی جدید منجر به حواس‌پرتی او می‌شوند، از اینرو در طراحی مداخلات درمانی آن‌ها باید شدت ورودی‌های حسی را به نحوی افزایش دهیم که توجه آن‌ها در طول انجام فعالیت حفظ شود؛